
СЕКЦІЯ II

РЕФОРМА ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ СУДОВИХ, ЮРИСДИКЦІЙНИХ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В УКРАЇНІ ТА В СВІТІ

А. А. Бібік

здобувачка I курсу спеціальність «Право»,

Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри конституційного права та правосуддя Л. А. Ольховик

СКЛАД КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

Оскільки Конституційний Суд України (далі за текстом – КСУ) є єдиним органом конституційної юрисдикції в Україні, який забезпечує дотримання верховенства Конституції України (далі за текстом – КУ) та тлумачить її, певною мірою його рішення мають прецедентний характер та не мають права на оскарження. З огляду на це дана тема є актуальна, адже треба дуже ретельно обирати кандидатів на посаду судді КСУ, адже вони мають відповідати не лише вимогам ст. 11 Закону України «Про Конституційний Суд України» а й вимогам доброчесності.

Дослідженням аспектів цієї теми займалися В.В. Речицький, М.П. Орзіх, Ю.С. Чуб, Г.С. Крайник та М.Д. Савенко.

Дана робота має на меті дослідити склад КСУ та порядок обрання кандидатів на посаду судді КСУ.

Кількісний склад КСУ визначає ст. 9 Закону України «Про Конституційний Суд України». КСУ здійснює свою діяльність у складі 18 суддів: 6 з яких призначає Президент України, ст. 10 стверджує, що призначення особи на посаду судді відбувається шляхом видачі наказу Президента України про призначення на посаду за результатами конкурсного відбору [1, ст. 10], 6 - Верховна Рада України, ст. 10 ґрунтується на тому, що «Порядок призначення судді Конституційного Суду Верховною Радою України встановлюється Регламентом Верховної Ради України» [1, ст. 10] та 6 – з'їзд суддів України, відповідно до ст. 10 призначення на посаду з'їздом суддів України відбувається за допомогою таємного голосування шляхом подання бюлетенів у два етапи: рейтингове голосування та голосування за призначення на посаду судді КСУ [1, ст. 10]. КСУ працює у складі компетентних фахівців,

які перебувають на призначених посадах суддів протягом 9 років без права повторного обіймання цієї посади [3, с.185]. З одного боку визначений термін перебування на посаді дає можливість багатьом особам опанувати цю юрисдикцію та внести свої корективи, а з іншого, на нашу думку, це не дає можливості розвитку стабільності саме цього органу.

Окрім зазначеної на початку вимоги щодо особи, яка бере участь у конкурсному відборі на посаду судді, слід зауважити, що «Суддя Конституційного Суду України не може належати до політичних партій, профспілок, брати участь у будь-якій політичній діяльності, мати представницький мандат, обіймати будь-які інші оплачувані посади, виконувати іншу оплачувану роботу, крім наукової, викладацької чи творчої» [2, ст. 148].

Ю.С. Чуб зазначає, що «доцільною є думка В. О. Гергелійника щодо важливості встановлення мінімальної кількості суддів КСУ з наявністю наукового ступеня у галузі юридичних наук. Тобто як мінімум з 18 суддів – 12 повинні мати науковий ступінь кандидата чи доктора юридичних наук» [3, с.185]. Оскільки однією з вимог для посади судді загалом є наявність вищої юридичної освіти та стаж професійної діяльності у сфері права щонайменше п'ять років [2, ст. 127], ми погоджуємось з інформацією, яку зазначає Ю.С. Чуб, оскільки КСУ є єдиним органом у цій юрисдикції та має остаточну думку, яка не може бути оскаржена, щодо відповідності чинних законів та діянь КУ, тож особи, які обіймають посаду судді КСУ повинні мати достатній рівень обізнаності в юридичній сфері та вільно оперувати набутими знаннями впродовж здійснення їхніх повноважень. Таким чином пропонуємо доповнити ст. 11 Закону України «Про Конституційний Суд України», окрім знання державної мови та стажу роботи у відповідній сфері, додати пункт щодо наявності хоча б у половини суддів наукового ступеня, що у подальшому підвищить рівень обізнаності кандидатів на посаду судді КСУ та рівень юрисдикції в цілому.

Варто зазначити, що у КСУ діють ще такі структурні елементи, склад яких формується з числа суддів: Велика Палата у складі всіх суддів КСУ, перший та другий Сенат (по 9 суддів у кожному), шість колегій (по 3 судді), секретар колегії, якого обирають на засіданні Колегії з числа суддів, Секретаріат Суду та допоміжні органи – Постійні комісії (з міжнародних зв'язків, з питань регламенту та етики, з питань бюджету та кадрів, з питань наукового забезпечення та з правничої термінології) [4].

У ст.148 КУ зазначається «Конституційний Суд України на спеціальному пленарному засіданні Суду обирає зі свого складу Голову шляхом таємного голосування лише на один трирічний термін» [2, ст.148]. Він очолює суд та

здійснює загальне керівництво організацією роботи КСУ та Секретаріату Суду, представляє його у зовнішніх відносинах. За пропозицією Голови Суду таємним голосуванням у порядку, передбаченому для обрання Голови КСУ, обирається заступник Голови КСУ на один трирічний термін [4].

Г. С. Крайник відмічає ще й Науково-консультативну раду КСУ, що діє з 2018 року. Нині вона працює у складі 82 членів та її дія регламентується Положенням про Науково-консультативну раду Конституційного Суду України. Також автор застерігає, що максимальний кількісний склад членів цієї Ради в самому положенні не зазначається, тому є необмеженим [5, с.142].

Отже, в результаті проведеного дослідження, ми дійшли висновку, що кандидати на посаду судді КСУ мають відповідати таким вимогам: наявність громадянства України, володіння державною мовою, наявність вищої юридичної освіти та стажу роботи у цій галузі щонайменше 5 років, високі моральні якості, досягнення сорока років на момент призначення на посаду, бути правником із визнаним рівнем компетентності. Погоджуємося з думкою науковців, що як мінімум з 18 суддів – 12 повинні мати науковий ступінь кандидата чи доктора юридичних наук. З огляду на те, що рішення КСУ мають прецедентний характер і не мають права на оскарження, пропонуємо крім тих вимог, які закріплені у ст. 11 Закону України «Про Конституційний Суд України», внести доповнення до цієї ж статті і закріпити добросовісність, як вимогу до кандидатів на посаду судді КСУ, з огляду на те, що рішення КСУ не переглядаються.

Література:

1. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 липня 2017 р. № 2136-VIII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#n26> (дата звернення: 31.03.2025).

2. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#n4905> (дата звернення: 31.03.2025).

3. Чуб Ю.С. Реформування конституційного суду України у контексті кількісного складу суддів та науково-консультативної ради при конституційному суді України. *Дослідження інновацій та перспективи розвитку науки і техніки у XXI столітті: матеріали Міжнар. наук.-практ. Конф.* (м. Рівне, 25-26 лист. 2021 р.). Рівне: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Ч. 1. С. 184-189. URL: <https://dspace.megu.edu.ua:8443/jspui/bitstream/123456789/2536/1/Чуб%20Ю.%20С.pdf> (дата звернення: 31.03.2025).

Секція II. Реформа процесуального законодавства.

Організація та діяльність судових, юрисдикційних та правоохоронних органів в Україні та в світі

4. Інформаційна довідка про Конституційний Суд України: Конституційний Суд України. URL:<https://ccu.gov.ua/novyna/konstytuciyunu-sud-ukrayiny-10> (дата звернення: 31.03.2025).

5. Крайник Г.С. Конституційний Суд України – реформування у напрямі євроінтеграції України. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. №5. С.139-146. URL:<http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/290542/284142> (дата звернення: 31.03.2025).